

Наталія ТІШКОВА

Національна академія державного управління

при Президентіві України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

СИСТЕМА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Аналізується система органів управління охороною навколишнього природного середовища в ЄС, визначаються напрями, головна мета та критерії екологічної політики ЄС, дається характеристика основних та спеціалізованих інституцій ЄС щодо управління охороною навколишнього середовища, наводиться їх склад, функції та повноваження з регулювання питань у цій сфері. Окреме місце відводиться спеціалізованим інституціям, у тому числі консультативним органам як новому формату співпраці та взаємодії.

Ключові слова: органи управління охороною навколишнього середовища, екологічна політика, основні та спеціалізовані інституції ЄС, консультативні органи.

Наталія Тишкова. Система органов управления охраной окружающей среды в Европейском Союзе

Анализируется система органов управления охраной окружающей природной среды в ЕС, определяются направления, главная цель и критерии экологической политики ЕС, дается характеристика основных и специализированных институций ЕС по управлению охраной окружающей среды, показывается их состав, функции и полномочия по регулированию вопросов в этой сфере. Отдельное место отводится специализированным институциям, в том числе консультативным органам как новому формату сотрудничества и взаимодействия.

Ключевые слова: органы управления охраной окружающей среды, экологическая политика, основные и специализированные институции ЕС, консультативные органы.

Nataliia Tishkova. The system of government bodies of environmental protection in European Union

The system of government bodies of environmental protection in EU is analyzed, the directions, the main goal and criteria of environmental policy of the EU are determined, the basic and specialized institutions of the EU environmental management are described, their composition, functions and powers to regulate issues in this area are given. Specialized institutions, including advisory bodies as a new format of cooperation and collaboration are considered.

Key words: government bodies of environmental protection, environmental policy, basic and specialized institutions of the EU, advisory bodies.

Захист довкілля – одна з пріоритетних проблем, яку сьогодні вирішує європейська спільнота. На першому етапі свого становлення країни ЄС приділяли основну увагу економічному розвитку. До кінця 60-х рр. XX ст. жодна з європейських країн не мала чіткої політики стосовно довкілля. Але без розв'язання найскладніших проблем – проблем охорони навколишнього середовища – економічний прогрес неможливий. На сьогоднішній день ЄС має широку компетенцію в галузі вирішення екологічних питань, а екологічна складова інтеграційного процесу стала обов'язковою для всіх членів та кандидатів на вступ до ЄС. Створено потужну, ефективно діючу систему органів управління охороною навколишнього середовища в ЄС, вивчення досвіду якої набуває особливого значення в контексті підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами.

Вивченню питань екологічної політики ЄС, європейського права навколишнього середовища присвячено достатньо багато праць, серед яких можна виокремити публікації Н. Андрусевича, Л. Батченка, О. Івасечка, В. Качурінер, С. Кравченка, М. Микієвича та ін. Проте ряд питань досі залишається малодослідженим, зокрема недостатньо висвітлено питання системи управління охороною навколишнього середовища в ЄС.

Метою статті є аналіз системи органів управління охороною навколишнього природного середовища в ЄС як ефективного механізму реалізації екологічної політики.

Формально та інституційно спільна екологічна політика в Європі бере свій початок від конференції глав держав та урядів, що відбулася 1972 р. в Парижі. Із середини 90-х рр. XX ст. ефективна екологічна політика виокремлюється в один із пріоритетних напрямів діяльності ЄС. Важливим кроком стало підписання Амстердамського договору (1997 р.), у якому високий рівень екологічного захисту визначено як один з абсолютних пріоритетів ЄС. У 1998 р. було проголошено про включення питань охорони навколишнього середовища в усі напрями політики ЄС [9].

Політика ЄС у сфері охорони навколишнього середовища спрямована на вирішення чотирьох основних завдань:

- підтримка й поліпшення якості навколишнього середовища;
- охорона здоров'я населення;
- ощадливе й раціональне використання природних ресурсів;
- сприяння заходам на міжнародному рівні, спрямованим на розв'язання регіональних і глобальних проблем довкілля [1, с. 8].

Головна мета політики ЄС у цій сфері полягає в досягненні високого ступеня охорони навколишнього середовища з урахуванням розмаїття становища в різних країнах-членах. Виробляючи свою

політику щодо охорони довкілля, ЄС має враховувати такі критерії:

- наявні наукові та технічні дані;
- екологічні умови в різних регіонах ЄС;
- потенційні переваги та витрати через дії чи бездіяльність;
- економічний та соціальний розвиток ЄС та збалансований розвиток його регіонів [7].

Приклад здійснення екологічної політики ЄС, який за останні десятиліття досяг значних успіхів у регулюванні та координації природоохоронної діяльності держав-членів, розвитку нормативно-правової бази та розробленні нових підходів до захисту довкілля, є зразком для країн, які досягли в цій сфері значно менших успіхів, зокрема і для України. Загалом екологічна політика є однією з найпріоритетніших сфер для об'єднаної Європи, а ЄС вважається світовим лідером у позитивній реалізації екологічної політики та успішно вирішує ряд екологічних проблем континенту [3, с. 113, 117].

Значну роль у вирішенні екологічних проблем відіграють природоохоронні інституції ЄС. Це обумовлено їх відносною свободою від повсякденних проблем, притаманних кожній державі-членові, та правом ініціативи щодо гармонізації законодавства в екологічній сфері [9]. Органи управління охороною навколишнього середовища в ЄС поділяються на основні та спеціалізовані.

Основні органи ЄС, що беруть участь у розробці й реалізації екологічної політики, такі:

- Рада з навколишнього середовища, що діє в межах Ради ЄС;
- Генеральний директорат із навколишнього середовища, очолюваний одним із членів Європейської Комісії;
- Комітет із навколишнього середовища, охорони здоров'я й безпеки продуктів харчування Європейського Парламенту;
- Європейський інвестиційний банк [1, с. 8].

Рада Європейського Союзу, як головний законодавчий орган ЄС, має широкий спектр повноважень. У ст. 16 Договору про Європейський Союз (після вступу в дію Лісабонської угоди у грудні 2009 р.) визначається сфера повноважень ради, що полягає, зокрема, у виконанні законодавчої, координаційної та бюджетної функцій. Вона також виконує функцію з розробки політики [6, ст. 16].

До Ради Європейського Союзу входить один представник з кожної держави-члена на міністерському рівні. Залежно від предмета розгляду рада засідає на рівні відповідних міністрів. Якщо питання, що розглядається, пов'язане з охороною навколишнього середовища, то вона засідає на рівні міністрів із навколишнього середовища (Рада з навколишнього середовища). Зустрічі ради на рівні міністрів із навколишнього середовища є загальною практикою. Міністри з навколишнього середовища збираються чотири рази на рік, мета

зустрічей – обговорення актуальних проблем та прийняття рішень із важливих питань, що стосуються охорони довкілля [10].

Повноваження Ради Європейського Союзу, що стосуються питань охорони навколишнього середовища, визначаються Договором про заснування Європейської Спільноти зі змінами відповідно до Лісабонської угоди. Згідно зі ст. 192 Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, після консультацій з Економічно-соціальним комітетом і Комітетом регіонів приймає рішення стосовно необхідних для виконання дій, спрямованих на досягнення цілей політики ЄС у сфері охорони навколишнього середовища. Механізм реалізації повноважень ради здійснюється шляхом ухвалення загальних програм дій із формулюванням пріоритетних цілей, яких треба досягти, у свою чергу ухвалюються заходи, потрібні для виконання цих програм [7].

У ст. 192 Договору про заснування Європейської Спільноти визначаються також питання у сфері охорони навколишнього середовища, з яких рада приймає одностайні рішення:

- заходи передусім фінансового характеру;
- заходи, що впливають на планування міст та селищ, землекористування, за винятком управління відходами і кількісного управління водними ресурсами;
- заходи, що суттєво впливають на вибір держави-члена між різними джерелами енергії та на загальну структуру енергозабезпечення [7].

Європейська Комісія – постійно діючий орган, що виконує основні виконавчі функції в ЄС. Вона ініціює щорічне та багаторічне планування діяльності ЄС з метою досягнення міжінституційних домовленостей. У ст. 17 Договору про Європейський Союз після внесених до нього змін Лісабонською угодою визначаються такі основні повноваження Європейської Комісії:

- забезпечення виконання договорів та заходів, що ухвалюються відповідними установами на підставі цих договорів;
- нагляд за застосуванням права ЄС;
- виконання бюджету та керування програмами;
- виконання координаційної, виконавчої та управлінської функцій [6].

Одне з найважливіших повноважень Європейської Комісії полягає в тому, що вона має право законодавчої ініціативи. Усі основні нормативно-правові акти, які приймаються радою самостійно чи спільно з Європейським Парламентом, мають за основу пропозиції, запропоновані комісією. Комісія забезпечує дотримання норм права ЄС [2, с. 272 – 273].

Що стосується охорони довкілля, то загальне керівництво цією сферою здійснює Комісар з питань навколишнього середовища,

морських справ та рибальства. Генеральний директорат із навколишнього середовища є одним із генеральних директоратів і спеціалізованих служб, створених Європейською Комісією. Цілями діяльності директорату є:

- забезпечення високого рівня охорони навколишнього середовища, беручи до уваги різноманітність ситуацій у різних регіонах ЄС;

- розробка політики, яка сприятиме охороні, збереженню та поліпшенню якості навколишнього середовища;

- сприяння заходам на міжнародному рівні, що стосуються регіональних і глобальних екологічних проблем;

- сприяння та підтримка інтеграції вимог з охорони навколишнього середовища у визначення та імплементацію іншої політики ЄС і дій;

- співпраця з третіми країнами і з відповідними міжнародними організаціями для досягнення поставлених цілей у сфері охорони навколишнього середовища [11].

Головна функція Генерального директорату з навколишнього середовища полягає в ініціюванні та визначенні нового законодавства у сфері охорони навколишнього середовища й забезпеченні того, щоб заходи, які були погоджені, впроваджувалися на практиці державами-членами. Перед виробленням законодавчого проекту директорат проводить попередні дослідження й обговорення з представниками урядів, екологічних неурядових організацій, промисловості, зацікавлених груп і, у разі необхідності, технічними експертами. Директорат забезпечує, щоб законодавство ЄС у сфері навколишнього середовища правильно застосовувалося державами-членами. Він також представляє ЄС на міжнародному рівні, сприяючи міжнародним діям для вирішення глобальних і транскордонних екологічних проблем. Окрім того, директорат працює в напрямі інтеграції екологічних питань в інші види політики [5, с. 110]. Директорат визначає План управління згідно з Програмою дій з навколишнього середовища та підзвітний Комісарові з навколишнього середовища.

Європейський Парламент – представницький орган ЄС, що складається із представників народів держав, які об'єдналися у Спільноту. Починаючи з прийняття Єдиного Європейського акта та підписання Договору про Європейський Союз, спостерігається тенденція до розширення повноважень парламенту. Особливо стала помітною його роль у законодавчому процесі. Парламент бере участь у прийнятті нормативно-правових актів, даючи свою згоду або представляючи рекомендаційні висновки. Виконуючи законодавчу функцію, парламент використовує процедуру співробітництва та процедуру спільного прийняття рішень, здійснює контроль за

діяльністю Ради Європейського Союзу та Європейської Комісії [5, с. 106].

Парламент має право створювати постійні та тимчасові комітети. Комітети, створені на постійній основі, формуються залежно від предметів регулювання. Жодне важливе питання не повинно розглядатись усім парламентом без попереднього обговорення в комітеті та слухання доповіді цього комітету. Одним із таких комітетів є Комітет із навколишнього середовища, охорони здоров'я й безпеки продуктів харчування. Він відповідає за питання, пов'язані з політикою та заходами щодо охорони навколишнього середовища, зокрема:

- охороною повітря, ґрунтів і води та переробкою і зберіганням відходів;

- зміною клімату та встановленням можливих рівнів шуму;

- класифікацією, пакуванням, маркуванням, перевезенням і використанням небезпечних речовин і засобів;

- міжнародними і регіональними заходами й угодами, спрямованими на охорону навколишнього середовища;

- охороною фауни та природних середовищ її існування;

- положеннями морського права, що стосуються навколишнього середовища;

- Європейською агенцією з охорони навколишнього середовища [12].

Щороку Комітет із навколишнього середовища, охорони здоров'я й безпеки продуктів харчування розробляє три звіти, у яких розглядає прийняте законодавство ЄС у сфері охорони навколишнього середовища і сферах, пов'язаних з ним, та проблеми імплементації. Окрім того, члени комітету порушують питання про стан імплементації права навколишнього середовища перед Європейською Комісією. Кожних два місяці комітет разом із комісією проводить сесії з питань імплементації європейського права навколишнього середовища. Останнім часом на таких сесіях постає багато питань, пов'язаних із застосуванням законодавства у сфері охорони довкілля у країнах-кандидатах [2, с. 271; 5, с. 107].

Значна роль у системі органів управління охороною навколишнього середовища в ЄС належить Європейському інвестиційному банку. Завдання банку полягає в тому, щоб сприяти збалансованому та сталому розвитку спільного ринку в інтересах Спільноти. З цією метою банк, діючи на некомерційній основі, надає позики й гарантії, які сприяють фінансуванню в усіх секторах економіки. Одним із пріоритетів у діяльності банку є охорона навколишнього середовища. У своїй заяві щодо навколишнього середовища банк стверджує, що будь-який проект, який ним фінансується, має бути екологічно прийнятним для банку. Банк також фінансує проекти, що безпосередньо охороняють або поліпшують

навколишнє середовище. Під час фінансування будь-якого проекту він використовує основні принципи європейського права навколишнього середовища: принцип перестороги, попередження та принцип «забруднювач платить». Банк фінансує проекти, пов'язані з навколишнім середовищем, у чотирьох основних сферах:

– природне навколишнє середовище й охорона природи, включаючи управління муніципальними та небезпечними відходами, «екологічна ефективність» у промислових процесах і продукції;

– здоров'я людини і навколишнє середовище, у тому числі зменшення та уникнення забруднення повітря, постачання безпечної питної води;

– міське навколишнє середовище, включаючи міський транспорт і збереження архітектурної та культурної спадщини;

– навколишнє середовище в регіональному та глобальному масштабах, включаючи питання, пов'язані зі зміною клімату, підтримку різних регіональних програм охорони моря чи басейну річок [5, с. 114].

До всіх проектів застосовується єдиний екологічний підхід. У ЄС, а також у країнах-кандидатах, усі проекти, що фінансуються банком, повинні відповідати національному законодавству у сфері охорони навколишнього середовища, а також законодавству ЄС в цій сфері.

Банк тісно співпрацює з іншими інституціями у сфері охорони навколишнього середовища. Як міжнародна фінансова інституція він має за мету сприяти сталому розвитку в усіх регіонах, де проводить свою діяльність. У цій сфері банк має три головні пріоритети:

– підтримка проектів у менш сприятливих районах, забезпечуючи збалансований розвиток ЄС;

– охорона та поліпшення природного й міського навколишнього середовища і поліпшення якості життя;

– сприяння розвитку інновацій і економіки.

Щодо зміни клімату Європейський інвестиційний банк робить свій внесок у зменшення викидів парникових газів, підтримуючи інвестування у відновлювану енергію, ефективність промисловості, управління відходами та громадський транспорт [5, с. 116].

Головною спеціалізованою установою ЄС у сфері охорони навколишнього середовища є Європейська агенція з охорони навколишнього середовища, основна функція якої – збір, аналіз і поширення інформації для сприяння в розробці й реалізації політики ЄС у сфері охорони довкілля. Організацію створено у 1990 р. як координаційний центр Європейської мережі обміну інформацією й спостереженнями у сфері охорони навколишнього середовища. У своїй роботі агенція спирається на три ключові інструменти: моніторинг і звітність, обмін у мережі інформацією, роботу

інформаційного центру. Основні завдання агенції полягають: – у створенні спільно з державами-членами і координуванні мережі, що містить найважливіші складові національних інформаційних мереж;

– забезпеченні спільноти і держав-членів об'єктивною інформацією, необхідною для визначення і проведення правильної й ефективної політики щодо навколишнього середовища;

– реєстрації, порівнянню й оцінці даних щодо стану навколишнього середовища, підготовці експертних доповідей про якість і навантаження на навколишнє середовище;

– сприянні інкорпорації європейської інформації з навколишнього середовища в міжнародні програми моніторингу навколишнього середовища, прийняті ООН;

– стимулюванні розвитку методів оцінювання вартості шкоди, заподіяної навколишньому середовищу;

– забезпеченні поширення серед громадськості достовірної інформації про навколишнє середовище та ін. [1, с. 8 – 9].

До керівництва Європейської агенції з охорони навколишнього середовища входить по одному представнику з кожної держави-члена і два представники Європейської Комісії. Керівництво приймає довгострокову програму дій, що базується на пріоритетних сферах діяльності агенції, а саме: якість повітря і викиди в атмосферу; якість води, забруднюючі речовини і водні ресурси; стан ґрунтів, флори і фауни; землекористування і природні ресурси; регулювання відходів; хімічні речовини, що отруюють навколишнє середовище; охорона узбережжя та морського середовища. Згідно з довгостроковою програмою керівництво кожен рік приймає робочу програму агенції [5, с. 118].

Місія Європейської агенції з охорони навколишнього середовища полягає в підтримці сталого розвитку та сприянні досягненню значного реального поліпшення навколишнього середовища Європи за допомогою надання своєчасної, цілеспрямованої та адекватної інформації організаціям, що приймають рішення, і широкій громадськості. Агенція тісно співпрацює з іншими організаціями як усередині, так і за межами ЄС, зокрема з організацією ООН з питань навколишнього середовища і Організацією економічної співпраці і розвитку [1, с. 9].

До спеціалізованих установ ЄС в системі органів управління охороною навколишнього середовища належать також консультативні органи, однією з основних є Мережа Європейського Союзу для імплементації та застосування права навколишнього середовища. Мережа IMPEL – неофіційна мережа органів влади. Вона розпочала свою роботу у 1992 р. Головною метою діяльності є забезпечення

ефективнішого застосування законодавства у сфері охорони навколишнього середовища в державах-членах та на рівні ЄС. До цієї мережі входять держави-члени і Європейська Комісія. Головними цілями мережі IMPEL є:

– створення необхідного стимулу в ЄС для забезпечення ефективнішої імплементації та застосування законодавства у сфері навколишнього середовища;

– обмін інформацією та досвідом, обговорення проблем та надання практичних порад щодо імплементації та застосування екологічного законодавства ЄС;

– сприяння взаєморозумінню спільних характеристик і відмінностей у національних системах регулювання;

– розвиток ефективної практики щодо здійснення інспекційного нагляду, надання дозвільних документів, функціонування системи моніторингу, звітування та ін. [5, с. 119].

Головна діяльність IMPEL полягає в навчанні екологічних інспекторів та встановленні для них мінімальних критеріїв, обміні інформацією та досвідом з імплементації і застосування чинного екологічного законодавства ЄС, розробці спільних поглядів на важливі питання й коментуванні на ранній стадії розробки нового законодавства ЄС [5, с. 119; 8]. IMPEL надає корисну інформацію, виробляє звіти з різних правових питань, що стосуються застосування права навколишнього середовища, і є засобом координування органів влади держав-членів.

Крім того, в ЄС ефективно працює Європейський консультативний форум з навколишнього середовища і сталого розвитку. Він був створений у 1997 р. Європейська Комісія може консультуватися з форумом із будь-яких проблем, пов'язаних із навколишнім середовищем та сталим розвитком у ЄС. Форум складається з 32 членів, які призначаються комісією [2, с. 276].

Також у системі спеціалізованих установ ЄС значна роль належить Європейській консультативній раді з навколишнього середовища, саме вона забезпечує діяльність мережі, що полягає у співпраці між радами, створеними європейськими урядами для надання незалежних, науково обґрунтованих порад із навколишнього середовища і сталого розвитку. Мережа є потужним засобом для обміну інформацією і досвідом у Європі. Співпраця між консультативними радами в межах мережі розпочалась у 1993 р., більше ніж 30 рад беруть у ній участь. Головним форумом для обговорення питань європейської та національної екологічної політики є щорічна конференція. Головними завданнями мережі є: поліпшення консультацій, які держави надають національним урядам; використання досвіду та роботи рад в інших країнах; розгляд

актуальних питань на європейському рівні; вплив, у випадку необхідності, на розробку політики ЄС на основі спільних дій [5, с. 120 – 121].

ЄС став базовою платформою для вирішення глобальних проблем, які постають перед людством, у тому числі для становлення правових засад єдиної екологічної стратегії і розробки загальноєвропейських принципів і національних систем законодавства про охорону навколишнього середовища, а також становлення та впровадження екологічних стандартів [4, с. 326].

Власне модель партнерства є одним із найефективніших напрямів підвищення рівня вагомості екологічної політики ЄС у міжнародному аспекті. З одного боку, модель партнерства передбачає існування зацікавлених суб'єктів на всіх інституційних рівнях, які б могли бути «партнерами» у вирішенні назрілих екологічних проблем. З іншого, – це існування пропозицій щодо практичної імплементації заходів з метою залучення громадянського суспільства до ефективного формування екологічної політики. Тому можемо зробити висновок, що екологічна політика ЄС є однією із пріоритетних сфер процесу європейської інтеграції [3, с. 117].

Ураховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що екологічні проблеми – це ті проблеми, які держава не в змозі вирішити самотужки. Створена в Європі потужна наднаціональна система управління охороною навколишнього середовища є гарантом стабільності, миру та економічного процвітання країн-членів. Для України захист навколишнього середовища є одним із ключових питань у політичному та правовому просторі. У цьому контексті особливого значення набуває прискорення інтеграційних процесів в Україні та адаптація досвіду ЄС.

Список використаних джерел

1. **Впровадження** європейських стандартів і нормативів у державну систему моніторингу довкілля України : наук.-метод. посіб. / О. І. Бондар, О. Г. Тараріко, Є. М. Варламов [та ін.]. – К. : Інрес, 2006. – 264 с.

2. **Дзяд О. В.** Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України = Common EU Policies and Their Significance for Ukraine : навч. посіб. / О. В. Дзяд, О. М. Рудік ; за заг. ред. М. Бойцуна [та ін.]. – К. : Міленіум, 2009. – 668 с.

3. **Івасечко О.** Особливості формування екологічної політики Європейського Союзу / О. Івасечко // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2013. – № 25. – С. 113 – 118.

4. **Качурінер В. Л.** Становлення та розвиток політики Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища та екологічних стандартів виробництва / В. Л. Качурінер // Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Сер. : «Юриспруденція». – 2013. – № 5. – С. 326 – 331.

5. **Микієвич М. М.** Європейське право навколишнього середовища : навч. посіб. / М. М. Микієвич, Н. І. Андрусевич, Т. О. Будякова. – Л. : ЮМІ, 2004. – 256 с.

6. **Про Європейський Союз** : договір від 7 лют. 1992 р. у редакції від 1 груд. 2009 р. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua/file/23491.

7. **Про заснування** Європейської Спільноти : договір від 25 берез. 1957 р. у редакції від 1 груд. 2009 р. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua/file/23491.

8. **Рекомендація 2001/331/ЄС** Європейського Парламенту та Ради «Що передбачає мінімальні критерії щодо екологічних інспекцій у державах-членах» від 4 квіт. 2001 р. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_985.

9. **Якушенко Л.** Аналіз досвіду Європейського співробітництва щодо формування і втілення інституцій та інструментів екологічної політики : аналіт. зап. – Режим доступу : www.niss.gov.ua.

10. **Council of the European Union / Environment.** – Access mode : www.consilium.europa.eu/policies/env?lang=en.

11. **European Commission / Environment Directorate-General.** – Access mode : www.ec.europa.eu/dgs/environment/index_en.htm.

12. **European Parliament / Environment, Public Health Food Safety Committee.** – Access mode : www.europarl.europa.eu/committees/en/envi/home.html;jsessionid.

List of references

1. **Vprovadzhennia** yevropeiskykh standartiv i normatyviv u derzhavnu systemu monitorynhu dovkillia Ukrainy : nauk.-metod. posib. / О. І. Bondar, О. Н. Tarariko, Ye. M. Varlamov [ta in.]. – К. : Inres, 2006. – 264 s.

2. **Dziad O. V.** Spilni polityky Yevropeiskoho Soiuzu ta yikh znachennia dlia Ukrainy = Sommon EU Policies and Their Significance for Ukraine : navch. posib. / О. V. Dziad, О. М. Rudik ; za zah. red. M. Boitsuna [ta in.]. – К. : Milenium, 2009. – 668 s.

3. **Ivasechko O.** Osoblyvosti formuvannia ekolohichnoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu / O. Ivasechko // Ukrainiska natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku. – 2013. – № 25. – S. 113 – 118.

4. **Kachuriner V. L.** Stanovlennia ta rozvytok polityky Yevropeiskoho Soiuzu u sferi okhorony navkolyshnoho seredovyscha ta ekolohichnykh standartiv vyrobnytstva / V. L. Kachuriner // Nauk. visn. Mizhnar. humanit. un-tu. Ser. : «Yurysprudentsiia». – 2013. – № 5. – S. 326 – 331.

5. **Mykiievych M. M.** Yevropeiske pravo navkolyshnoho seredovyscha : navch. posib. / M. M. Mykiievych, N. I. Andrusyevych, T. O. Budiakova. – L. : YuMI, 2004. – 256 s.

6. **Pro Yevropeyskyi Soiuz** : dohovir vid 7 liut. 1992 r. u redaktsii vid 1 hrud. 2009 r. – Rezhym dostupu : www.minjust.gov.ua/file/23491.

7. **Pro zasnuvannia** Yevropeiskoi Spilnoty : dohovir vid 25 berez. 1957 r. u redaktsii vid 1 hrud. 2009 r. – Rezhym dostupu : www.minjust.gov.ua/file/23491.

8. **Rekomendatsiia 2001/331/Yes** Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady «Shcho peredbachaie minimalni kryterii shchodo ekolohichnykh inspektsii u derzhavakh-chlenakh» vid 4 kvit. 2001 r. – Rezhym dostupu : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_985.

9. **Yakushenko L.** Analiz dosvidu Yevropeiskoho spivrobitnytstva shchodo formuvannia i vtillennia instytutsii ta instrumentiv ekolohichnoi polityky : analit. zap. – Rezhym dostupu : www.niss.gov.ua.

10. **Council of the European Union / Environment.** – Access mode : www.consilium.europa.eu/policies/env?lang=en.

11. **European Commission / Environment Directorate-General.** – Access mode : www.ec.europa.eu/dgs/environment/index_en.htm.

12. **European Parliament / Environment, Public Health Food Safety Committee.** – Access mode : www.europarl.europa.eu/committees/en/envi/home.html;jsessionid.

Надійшла до редколегії 27.01.15

УДК 332.15

Ганна ТРОФИМЕНКО

Національна металургійна академія України

Сергій КОРНІЄВСЬКИЙ

Національна академія державного управління

при Президентіві України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Розглядається проблема застосування методів прийняття управлінських рішень на різних стадіях життєвого циклу проєктів. Пропонується застосування методів багатокритеріальної оптимізації на фазі вибору оптимального регіонального інноваційного проєкту.

Ключові слова: розвиток регіональної соціально-економічної системи, регіональна ефективність, регіональний інноваційний проєкт, управління проєктами, метод аналізу ієрархій, методи багатокритеріальної оптимізації.

Анна Трофименко, Сергей Корниевский. **Определение оптимальности управленческих решений в процессе реализации региональных инновационных проектов**

Рассматривается проблема применения методов принятия управленческих решений на разных стадиях жизненного цикла проектов. Предлагается